

Høringsuttalelse fra Eidsberg kommune på: «Høring – etablering av nasjonalt Eldre-, pasient- og brukerombud mv.» Sendt ut: 2.oktober 2018 med høringsfrist: 2. januar 2019.

Høringsnotatet inneholder to forslag til endringer. Etablering av nasjonalt Eldre-, pasient- og brukerombud samt utvidelse av ombudsordningen til å gjelde fylkeskommunale tannhelsetjenester.

Sammendrag:

- Forslaget fra departementet støttes gjeldende utvidelse av ombudsordningen til å gjelde fylkeskommunale tannhelsetjenester.
- Eidsberg kommune støtter ikke forslaget om endring av Pasient- og brukerombud til Eldre-, pasient- og brukerombud.

Man bør kunne organisere egne Eldreombud både lokalt og nasjonalt, ved å f.eks. etablere underavdelinger under dagens Pasient- og brukerombud. På den måten vil man kunne pilotere og utrede effekten av ombud for grupper i samfunnet og organisert utefra f.eks. diagnoser.

Dagens situasjon

Pasientombudsordningen ble lovfestet 1. januar 2001, men var da begrenset til å omfatte spesialisthelsetjenester. Ordningen ble utvidet til å omfatte kommunale helse og sosialtjenester fra 1. september 2009 (kommunale helse- og omsorgstjenester fra 1. januar 2012). Ombudet har også private tjenesteytere med avtale om å utføre tjenester på vegne av kommune eller regionalt helseforetak som arbeidsområde, dvs psykolog- og legespesialister, fastleger, fysioterapeuter etc. Utvidelsen av ordningen skal ifølge departementet tre i kraft i løpet av 2019.

Det finnes i dag 15 pasient- og brukerombud. Ombudene skal gi et likeverdig tilbud om bistand til alle landets innbyggere, være kjent og tilgjengelig, bidra til økt kvalitet og pasientsikkerhet og være ubyråkratiske og effektive. Ombudene har eget budsjett og er organisatorisk underlagt Helsedirektoratet. Ombudet har selv etablert et arbeidsutvalg bestående av fire lokale ombud som velges for 2 år av gangen. Det velges en leder i ombudkollegiet som også leder arbeidsutvalget. Denne lederen er en av fylkesombudene. Ansvar for å koordinere den delen av virksomheten som er uavhengig ligger hos ombudkollegiet som samles 4 ganger i året. Det er utarbeidet et strategi dokument for perioden 2017-2021.

Pasient- og brukerombudet skal arbeide for å ivareta pasienters og brukeres behov, interesser og rettssikkerhet overfor den statlige spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og for å bedre kvaliteten i disse tjenestene, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 8-1. Staten skal sørge for at det er et pasient- og brukerombud i hvert fylke. Ombudet skal utføre sin virksomhet selvstendig og uavhengig.

Utvidelse av ombudsordningen til å gjelde fylkeskommunale tannhelsetjenester.

Utvidelse av ombudsordningen til å gjelde fylkeskommunale tannhelsetjenester er i seg selv lite kontroversielt. Gjeldende rett per i dag sier at Pasient- og brukerombudet skal arbeide for å ivareta pasientenes og brukernes behov, interesser og rettssikkerhet ovenfor den statlige spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og for å bedre kvaliteten i

disse tjenestene Lovendringen vil gi pasienter og brukere lik rett til å henvende seg til ombudet om forhold knyttet til den offentlige tannhelsetjenesten, uavhengig av hvilket forvaltningsnivå tjenesten tilhører. Det foreslås også i den sammenheng lovfestelse for den fylkeskommunale tannhelsetjenesten tilsvarende informasjonsplikt gjellende ombudsordningen som gjelder for statlige spesialisthelsetjenester og kommunale helse- og omsorgstjenester.

Etablering av et nasjonalt ombud.

Etablering av nasjonalt Eldre-, pasient- og bruker ombud er derimot mer kontroversielt. Eidsberg kommune ønsker å presisere at denne endringen kan deles i to. Den første vil være det å etablere et nasjonalt ombud med utvidet rettigheter og den andre vil være navneendringen med fokusering på en gruppe i samfunnet, nemlig de eldre.

Det nasjonale ombudet vil få autoritet som felles talerør for ombudene i kraft av sin posisjon. Denne fullmakten mener departementet bør lovfestes. Saker som typisk vil havne hos det nasjonale ombudet vil være kontroversielle og prinsipielle saker samtidig som saker av nasjonal interesse vil kunne løftes til det nasjonale ombudet. Endringen vil kunne gi en sterkere faglig ledelse av ombudene med bl. a. utarbeidelse av en felles strategi for informasjon om ombudsordningen. Det er tenkt at det nasjonale ombudet skal legges til et av fylkesombudene i tillegg til det «lokale» ombudet.

Organisasjonsformen vil kunne skape problemer, eksempler på dette vil være: Prioriteringsutfordringer, hva er viktigst nasjonale saker eller lokale saker? Hvem uttaler seg, det lokale eller nasjonale ombudet? Vil sakene i fylket til det nasjonale ombudet få større oppmerksomhet? Fordelen med organiseringen vil derimot være synergieffekter med tanke på mindre kostnader og mindre behov for administrasjon.

Tanken bak etableringen av et nasjonalt ombud er å styrke dagens ordning. Lønnsutgifter og utgifter til utvikling av fagkompetanse og informasjonstiltak vil ifølge departementet, kreve en økning på 8 Mill kr i året. Finansieringen er ikke kommentert.

Endring fra Pasient- og brukerombud til Eldre-, pasient- og brukerombud.

Departementets ønsker denne endringen som del av den statlige satsningen på helse- og omsorgstjenester til eldre. Den demografiske sammensetningen i landet vil endres betydelige de neste tiårene. En høyere andel av befolkningen vil være eldre. Endringen vil derfor styrke eldre pasienter og brukere ved at ombudene skal ha et særlig fokus på eldres utfordringer. Samtidig er det beskrevet at ingen grupper skal prioriteres fremfor andre. Ombudet er tenkt som et talerør for eldre pasienter og brukere og derigjennom bidra til at deres tjenestebehov settes på dagsorden. Samtidig vil da denne gruppen bli hørt i det offentlige ordskiftet.

Endringen og fokuseringen på eldre i denne sammenheng skaper et betydelig dilemma.

Departementet beskriver at man skal løfte de eldres behov som en gruppe i samfunnet. Likevel skal det ikke omfatte noen økte ansvarsområder eller nedprioriteringer av andre grupper. Eidsberg kommune mener at ved å prioritere en gruppe i samfunnet vil automatisk andre grupper bli tilside satt. Det ligger i ordet å prioritere. Det er ikke på noe sted i høringsnotatet sagt noe om hvilken gruppe i samfunnet man her skal gjøre mindre for. Er det de unge? Funksjonshemmede? Menn? Kvinner? Personer med minoritetsbakgrunn? Etc. Bare ved å stille disse spørsmålene ser man kompleksiteten av å endre navnet på ombudene. Det å prioritere grupper i samfunnet fremfor andre vil alltid foregå og være nødvendig når ikke ressursene er uuttømmelige. Avgjørelsen om hvilke

grupper som skal prioriteres bør ligge hos politikere på de ulike forvaltningsnivåene. At eldre skal prioriteres og mulig også bør prioriteres er derfor i seg ikke galt. Det som derimot mangler i høringsnotatet er hvordan dette skal gjøres og på bekostning av hvilke grupper.

For Eidsberg kommune.

Barbro Kvaal

Kommuneoverlege.